

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Філологічний факультет
Кафедра германської філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи
Михальченко Н.В

28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПОРІВНЯЛЬНА ГРАМАТИКА
АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ**

Ступінь «бакалавра»

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 - Германські мови та літератури (переклад включно),

перша - англійська

ОПП «Переклад»

2024-2025 навчальний рік

Розробники: Баркасі В.В., доцент кафедри германської філології, доктор філософії в галузі освіти ВВ (Баркасі В.В.),

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри германської філології

Протокол № 17 від «27» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри германської філології ТП (Мироненко Т.П.)

Анотація

Порівняльна граматики англійської та української мов – одна з основних нормативних лінгвістичних дисциплін в системі професійного навчання майбутніх перекладачів англійської мови. Вона вивчає мовні явища, одиниці мови та мовлення на різних рівнях мови з точки зору їхнього функціонального взаємозв'язку. Зміст дисципліни охоплює основні концепції і граматичні теорії сучасної англійської мови, специфіку фахової термінології, методи дослідження граматичних явищ англійської мови. Предметом вивчення є граматична будова як основа системності у мові, морфологічна структура слова, граматичні класи слів, критерії виділення частин мови, класифікації частин мови, іменник та його граматичні категорії, проблема роду в англійській мові, проблема артикля, прикметник та його граматичні категорії, граматичне значення дієслова, семантико-граматичні групи дієслів, граматичні категорії дієслова, граматичні категорії та синтаксичні функції інфінітива і герундія, дієприкметник теперішнього часу, дієприкметник минулого часу, предикативна лінія простого речення, класифікація речень, елементарне речення, конститuentний аналіз речення, будова складносурядних і складнопідрядних речень, комунікативний аналіз речення. Зазначений курс покликаний розвивати у студентів теоретико-гіпотетичне мислення, формувати навички екстраполяції основних мовознавчих понять на суміжні дисципліни, сприяти розумінню діалектичної суті базових положень мовознавства.

Ключові слова: мовні явища, граматичні теорії, фахової термінології, морфологічна структура слова, семантико-граматичні групи, синтаксичні функції, конститuentний аналіз.

Summary

Comparative grammar of the English and Ukrainian languages is one of the main normative linguistic disciplines in the system of future English translators' professional training. It studies the language phenomena, language and speech units at different levels of language in terms of their functional relationship. The content of the discipline covers the basic concepts and grammatical theories of modern English, the specifics of professional terminology, methods of studying grammatical phenomena of the English language. The subject of study is grammatical structure as the basis of system in a language, morphological structure of words, grammatical classes of words, criteria for parts of speech selection, classification of the parts of speech, the noun and its grammatical categories, gender problem in English, the article problem, the adjective and its grammatical categories, the grammatical verb meaning, semantic-grammatical groups of verbs, grammatical categories of verbs, grammatical categories and syntactic functions of the infinitive and gerund, the present and past tense adjective, the predicative line of a simple sentence, sentence classification, elementary sentence, constitutive sentence analysis, sentence composition, communicative sentence analysis. This course is designed to develop students' theoretical and hypothetical thinking, to form skills of extrapolation of basic linguistic concepts to related disciplines, to promote understanding of the dialectical essence of the basic linguistic principles.

Key words: linguistic phenomena, grammatical theories, professional terminology, morphological structure of a word, semantic-grammatical groups, syntactic functions, constitutive analysis

1. Опис навчальної дисципліни
Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка	Нормативна
	Спеціальність : 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)) Предметна спеціальність: 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)) ОП: «Англійська та друга іноземна мова (німецька)»	
Індивідуальне науково-дослідне завдання (Підготовка презентації на основі огляду оригінальних наукових джерел з однієї з запропонованих тем)	Ступінь бакалавра	Рік підготовки
Загальна кількість годин – 120		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8		Семестр
		8-й
		Лекції
		20 год.
		Практичні, семінарські
		20 год.
		Лабораторні
		Самостійна робота
80 год.		
Вид контролю:		
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=3192	залік	

Мова навчання – англійська.

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: навчання – лекції – 20 годин, практичні – 20 години, самостійна робота - 78 години (30% / 70%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Метою викладання навчальної дисципліни «Порівняльна граматики англійської та української мов» є узагальнення, розширення і поглиблення знань студентів про граматичні системи мов у порівняльному аспекті з метою виявлення схожих і розбіжних рис, які необхідно враховувати під час перекладу з метою запобігання помилок, що можуть виникнути через негативну інтерференцію рідної та іноземної мов; поліпшення грамотності майбутніх перекладачів.

Бакалавр-перекладач повинен досконало знати як іноземну, так і державну мови, грамотно й коректно відтворювати комунікативні акти, застосовуючи спектр адекватних граматичних трансформацій, які сприяють попередженню впливу мови оригіналу на мову перекладу.

Опанування курсу порівняльної граматики англійської та української мов передбачає удосконалення розуміння студентами граматичних явищ у зіставленні, мовних універсалій, базових понять дисципліни, виявлення типологічних ознак у граматичних системах порівнювальних мов та вдосконалення навичок володіння граматичними структурами англійської мови.

Завдання курсу: основними завданнями вивчення дисципліни «Порівняльна граматики англійської та української мов» є:

- узагальнення знань студентів із вивчених на попередніх курсах теоретичних дисциплін;
- визначення предмету, мети і завдань порівняльної граматики як самостійного розділу типології мов, її місця серед інших мовознавчих дисциплін і взаємозв'язків з ними;
- характеристика методів і принципів, які використовуються у порівняльній граматиці;
- зіставлення граматичних одиниць і явищ порівнюваних мов синтаксичні процеси, синтаксичні зв'язки та синтаксичні відношення, на рівні різних типів і прагматичних класів словосполучень та речень тощо;
- поглиблення студентами навичок роботи з науковою літературою з порівняльної граматики, вироблення навичок оперування як типологічними так і мовознавчими термінами.

Передумови для вивчення дисципліни: основні поняття та терміни, якими оперує порівняльна граматики, згадувалися в лекційних курсах «Загальне мовознавство», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Лексикологія англійської мови», «Теорія мовної комунікації», «Вступ до перекладознавства», «Грамматичні категорії та практична граматики англійської мови».

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин / 4,0 кредитів ECTS.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 14. Використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

Інтегральна компетентність:

І.К. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

І. Загальнопредметні:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ІІ. Фахові:

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мови, що вивчається.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

1. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Морфологічна система сучасної англійської мови в порівнянні з українською.

Тема 1. Мета та основні поняття курсу порівняльної граматики англійської та українських мов. Історія граматичних досліджень.

Тема 2. Морфемна та категоріальна структура слова.

Кредит 2. Частини мови як граматичні класи слів.

Тема 3. Частини мови в англійській та українській мовах.

Тема 4. Граматичні властивості іменника в англійській та українській мовах.

Кредит 3. Загальна характеристика дієслова в англійській та українській мовах.

Тема 5. Загальна характеристика дієслова та його граматичні властивості.

Тема 6. Загальна характеристика граматичних категорій особових та безособових форм дієслова..

Кредит 4. Синтаксична система сучасної англійської і української мов.

Тема 7. Актуальне членування речення проблема визначення комунікативних типів речення.

Тема 8. Синтаксичні процеси в англійській та українській мовах.

2. Структура навчальної дисципліни
Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем						
	Усього	У тому числі				
		л	п	Лаб	Конс.	с.р.
Кредит 1.						
Морфологічна система сучасної англійської мови в порівнянні з українською.						
Тема 1. Мета та основні поняття курсу порівняльної граматики англійської та українських мов.. Історія граматичних досліджень.	16	2	2			12
Тема 2. Морфемна та категоріальна структура слова.	14	2	2			10
Разом:	30	4	4			22
Кредит 2.						
Частини мови як граматичні класи слів.						
Тема 3. Частини мови в англійській та українській мовах.	14	2	2			10
Тема 4. Граматичні властивості іменника в англійській та українській мовах	16	2	2			12
Разом:	30	4	4			22
Кредит 3.						
Загальна характеристика дієслова.						
Тема 5. Загальна характеристика дієслова та його граматичні властивості.	14	4	4			6
Тема 6. Загальна характеристика граматичних категорій особових та безособових форм дієслова.	16	2	4			10
Разом:	30	6	8			16
Кредит 4.						
Синтаксична система сучасної англійської і української мов.						
Тема 7. Актуальне членування речення проблема визначення комунікативних типів речення.	16	4	2			10
Тема 8. Складне та ускладнене речення	14	2	2			10
Разом:	30	6	4			20
Разом за семестр:	120	20	20			80

3. Теми лекційних занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Морфологічна система сучасної англійської мови мови в порівнянні з українською.		
1	Мета та основні поняття курсу порівняльної граматики англійської та українських мов... Історія граматичних досліджень.	2
2	Морфемна та категоріальна структура слова.	2
Кредит 2. Частини мови як граматичні класи слів.		
3	Частини мови в англійській та українській мовах.	2
4	Граматичні властивості іменника в англійській та українській мовах	2
Кредит 3. Загальна характеристика дієслова.		
5	Загальна характеристика дієслова та його граматичні властивості.	4
6	Загальна характеристика граматичних категорій особових та безособових форм дієслова.	2
Кредит 4. Синтаксична система сучасної англійської і української мов.		
7	Актуальне членування речення проблема визначення комунікативних типів речення.	4
8	Синтаксичні процеси.	2
	Разом:	20

4. Теми практичних/семінарських занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Морфологічна система сучасної англійської мови мови в порівнянні з українською.		
1	Мета та основні поняття курсу теоретичної граматики. Історія граматичних досліджень.	2
2	Морфемна структура слова. Граматичне значення.	2
Кредит 2. Частини мови як граматичні класи слів.		
3	Частини мови. Знаменні частини мови. Службові частини мови	2
4	Загальна характеристика іменника як частини мови.	2
Кредит 3. Загальна характеристика дієслова.		
5	Загальна характеристика дієслова як частини мови..	2
6	Класифікація дієслів	2
7	Дієслово. Категорія часу, аспекту, стану.	2
8	Граматичні категорії особових і безособових форм дієслова	2
Кредит 4. Синтаксична система сучасної англійської і української мов.		
9	Структурна класифікація простого речення в сучасній лінгвістиці.	2
10	Структурна схема речення	2
	Разом:	20

5. Самостійна робота Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Морфологічна система сучасної англійської мови.		
1	Підготовка доповіді «Загальна характеристика граматичної будови сучасної англійської мови. Морфологія і синтаксис як основні підрозділи граматики».	12
2	Презентація «Традиційна класифікація морфем. Дистрибутивна класифікація морфем. Нейтралізація опозицій».	10
Кредит 2. Частини мови як граматичні класи слів.		
3	Підготовка доповіді «Частини мови як граматичні класи слів. Проблема адекватності традиційної класифікації. Теорія синтаксичних класів слів. Знаменні частини мови. Службові частини мови»	10
4	Презентація «Класифікація іменника. Граматичні властивості іменника. Категорії»	12
Кредит 3. Загальна характеристика дієслова.		
5	Есе «Класифікація дієслів. Категорія часу. Категорія аспекту. Категорія стану».	6
6	Огляд публікацій на тему «Змішаний характер властивостей безособових форм дієслова.»	10
Кредит 4. Синтаксична система сучасної англійської мови.		
7	Підготовка доповіді «Аналіз речення за безпосередньо складовими. Пара-дигматика простого речення»	10
8	Есе «Тема, рема і перехід в інформаційній структурі речення. Засоби рематизації компонентів простого речення»	12
	Разом:	80

6. Методи навчання

Під час вивчення курсу «Порівняльна граMATика англійської та української мов» застосовуються такі методи навчання, як лекція (лекція-діалог, проблемна лекція), розв'язування перекладацьких задач або творчих завдань під час самостійної роботи або у процесі підготовки до практичних завдань, складання графічних схем для узагальнення теоретичного матеріалу.

7. Методи контролю

1. *Метод усного контролю.* Етапи усного опитування: постановка викладачем питань (завдань) з урахуванням специфіки предмета і вимог програми; підготовка студентів до відповіді і викладення своїх знань: корекція і самоконтроль викладених знань під час відповіді; аналіз і оцінка відповіді.
2. *Метод письмового контролю* (письмові контрольні роботи, диктанти, письмові заліки тощо).
3. *Тестова перевірка знань* (тести на доповнення; тести на використання аналогії; тести на зміну елементів відповіді тощо).
4. *Співбесіда під час іспиту.*

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				Контрольна робота	*0,6=max 240 б.	Іспит	Накопичувальні бали/ Сума
T1	T2	T3	T4	80 (40*2кр)		160	400
100	60	100	60				

Критерії оцінювання поточної роботи

Поточна робота за заняттях з курсу передбачає опитування вивченого теоретичного матеріалу та перевірка виконання практичних завдань. За національною шкалою проводиться наступне оцінювання:

«Відмінно» – студент виконує всі вправи, зазначені робочою програмою, повністю засвоїв теоретичний матеріал відповідної.

«Добре» – студент виконує всі вправи, зазначені робочою програмою, виконання вправ викликає невеликі труднощі; добре володіє теоретичними знаннями.

«Задовільно» – студент виконує лише частину вправ, що зазначені робочою програмою; має певні прогалини у теоретичних знаннях з відповідної теми.

«Незадовільно» – студент не виконує взагалі або виконує недостатню кількість вправ, не оволодів теоретичними знаннями з відповідної теми.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Згідно з вимогами ЄКТС 58% навчального часу з дисципліни відводиться на самостійну роботу студентів. Під час самостійної роботи студенти опрацьовують теоретичний та практичний матеріал, вивчений на практичних заняттях. Самостійна робота студентів перевіряється викладачем та оцінюється за наступною шкалою (загальна сума оцінки складає 60 балів на один кредит):

«Відмінно» – 60-54 балів – студент виконує всі завдання, відведені на самостійне виконання; виконання завдань не викликає труднощів.

«Добре» – 53-39 балів – студент виконує всі завдання, відведені на самостійне виконання, але виконання завдань викликає деякі труднощі.

«Задовільно» – 38-30 – студент виконує неповну кількість завдань, відведених на самостійне виконання; виконання завдань викликає значні труднощі, але в разі пояснення та корегування викладачем студент може виконати подібні завдання самостійно.

«Незадовільно» – 29-0 – студент не володіє матеріалом, не може самостійно виконати вправи після того, як вони були пояснені викладачем, робить велику кількість грубих помилок.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

9. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс.

10. Рекомендована література

Базова

1. Левицький А.Е. Порівняльна грамати́ка англійської та української мов: Навчальний посібник. – К.: «Освіта України», 2007. – 138с.
2. Korunets I. V. Contrastive Typology of the English and Ukrainian languages /I. V. Korunets. – Вінниця: Nova Knyha publishers, 2003. – 464 с.
3. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства: підручник / М. П. Кочерган. – К.: Видавничий центр Академія, 2006. – 424 с.

Допоміжна

1. Басиров Ш.Р. Типологія дієслів із рефлексивним комплексом в індо-європейських мовах. – Донецьк: Вид-во ДНУ, 2004.
2. Бевзенко С.Л. Вступ до мовознавства: Короткий нарис. – К.: Вища школа, 2006.
3. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. – К.: Пульсари, 2004.
4. Дорошенко СЛ. Загальне мовознавство. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
5. Каранська М. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К.: Либідь, 1992.
6. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. – К.: Академія, 2006.
7. Левицький А.Е., Сингаївська А.В., Славова Л.Л. Вступ до мовознавства. – К.:

Центр навчальної літератури, 2006.

8. Плющ М. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – К.: Вища школа, 2005.

9. Плющ М. Я., Грипас Н, Я. Граматика української мови в таблицях. – К.: Вища школа, 2004.

10. Семчинський С.В. Вступ до порівняльно-історичного мовознавства. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2002.

11. Інформаційні ресурси

1. <http://nbuv.gov.ua/>
2. <http://www.nplu.org/>
3. <http://www.lsl.lviv.ua/>
4. <http://www.ukrbook.net/>
5. <http://www.odnb.odessa.ua/>
6. <http://korolenko.kharkov.com/>
7. <http://www.library.vn.ua/>
8. <http://ounb.lutsk.ua/>
9. <http://www.lib.dp.ua/>
10. <http://www.lib.zt.ua/>
11. <http://www.reglibrary.mk.ua/>
12. <http://www.library.pl.ua/>
13. <http://libr.rv.ua/>
14. <http://www.ounb.sumy.ua/>
15. <http://www.library.kharkov.ua/>
16. <http://www.lib.kherson.ua/>
17. <http://www.ounb.km.ua/>
18. <http://www.library.ck.ua/>
19. <http://libkor.com.ua/>
20. <http://www.gntb.n-t.org/>